

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ایران
وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه
وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه

۱۳۸۰ / ۸ / ۱۰

دانشگاه شهید بهشتی

دانشکده علوم

گروه فیزیک

پایان نامه دوره دکتری فیزیک نظری

ذرات اسپینی کلاسیک و امواج گرانشی

توسط:

مرتضی محسنی

014365

۳۵۵۹۲

استاد راهنما:

دکتر حمید رضا سپنجی

استاد مشاور:

دکتر محمد هادی صالحی

دی ۱۳۷۹

*** صورت جلسه دفاع از رساله دکتری ***

جلسه ارزیابی رساله کلام مرتضی محسنی فرزند عباس
 دایره شناسنامه شماره ۸۷ صادره از کلیان متولد ۱۳۴۹
 دانشجوی دوره دکتری رشته فیزیک گرایش گرانش

باعنوان:
 ذرات اسپینی کلاسیک و امواج گرانشی

به راهنمایی آقای دکتر حمیدرضا سپنجی و مشاورت آقای دکتر هادی صالحی
 طبق دعوت قبلی در تاریخ ۲۱/۱۰/۷۹ تشکیل گردید و براساس رأی
 هیأت داوران و با عنایت به ماده ۲۱، ۲۲ و ۲۳ و تبصره های مربوطه،
 مندرج در آئین نامه دوره دکتری مورخ ۱۳۷۲/۱۲/۸ رساله مزبور با
 نمره ۱۸/۶ همه دس دهم و درجه عالی مورد
 تصویب قرار گرفت.

هیأت داوران:

سمت داوری	نام و نام خانوادگی	درجه دانشگاهی	امضاء
۱- استاد راهنما	دکتر حمیدرضا سپنجی	استادیار	
۲- استا مشاور	دکتر محمد هادی صالحی	دانشیار	
۳- استاد مشاور			
۴- داور از دانشگاه	دکتر کراسوس غفوری تبریزی	"	
۵- داور از دانشگاه	دکتر مهرداد فرهودی	"	
۶- داور خارج از دانشگاه	دکتر رضا منصوری	استاد	
۷- داور خارج از دانشگاه	دکتر فاطمه شجاعی	استادیار	
۸- نماینده شورای تحصیلات تکمیلی	دکتر مهرداد فرهودی	استادیار	

ناظر تحصیلات تکمیلی

ذرات اسپینی کلاسیک و امواج گرانشی

چکیده

در این رساله امواج گرانشی و برخی از ویژگی‌های آن و نیز دینامیک ذرات اسپینی در نسبیت عام مرور می‌شوند. حرکت ذرات اسپینی در میدان گرانشی امواج گرانشی بررسی می‌شود. جواب‌های معادله‌های پاپائترو دیکسون برای یک ذره جرم دار اسپینی در میدان این امواج بر حسب جواب‌های یک دستگاه دینامیکی مقید، ساخته می‌شود. نشان داده می‌شود که برای امواج گرانشی همساز با قطبش معین، این دستگاه به یک معادله از نوع ماتیو هیل تبدیل می‌شود. برای امواج ضعیف، معادله‌های پاپائترو دیکسون به صورت اختلالی حل می‌شوند. نشان داده می‌شود که مقدار انحراف مسیر ذره از ژئودزی‌های میدان بستگی به نسبت اسپین به جرم ذره به طول موج $(\frac{h}{m\lambda})$ دارد و برای مقادیری از این نسبت، تأثیر جفت شدگی اسپین گرانش بر حرکت ذره به اندازه تأثیر نیروی کشندی معمول مهم است. تأثیر احتمالی این نتایج بر آشکارسازی امواج گرانشی بررسی می‌شود. بالاخره مسئله برای معادلات تولچیجیو نیز حل می‌شود و نتیجه گرفته می‌شود که نتایج فیزیکی بسیار به نتایج پاپائترو دیکسون نزدیک‌اند.

واژه‌های کلیدی: امواج گرانشی، ذرات اسپینی، معادله‌های پاپائترو دیکسون

فهرست مندرجات

۵	۱ مقدمه
۹	۲ امواج گرانشی
۹	۱-۲ حل های کلاسیکی معادلات میدان گرانشی
۱۲	۲-۲ امواج مسطح
۱۷	۳-۲ سرشت فضا زمان
۲۱	۴-۲ امواج مسطح کلی
۲۲	۵-۲ میدان گرانشی یک موج نور
۲۶	۶-۲ امواج گرانشی ضعیف
۲۸	۳ حرکت ذرات در میدان امواج گرانشی
۲۸	۱-۳ براکندگی ذرات آزمون
۳۲	۲-۳ حرکت ذرات در میدان گرانشی امواج نور
۳۶	۳-۳ توصیف حرکت ذرات آزاد در چارچوب محلی لخت

۴ ذرات اسپینی کلاسیک در نسبیت عام

۴۱	۱-۴ مقدمه
۴۲	۲-۴ ذرات تک قطب
۴۶	۳-۴ ذرات قطب دوقطبی
۵۰	۴-۴ شکل هموردای معادله‌های حرکت
۵۴	۵-۴ شرط کمکی
۵۵	۱-۵-۴ شرط پیرانی
۵۵	۲-۵-۴ شرط مولر-تولچیچو
۵۸	۶-۴ برخی ویژگیها
۶۲	۷-۴ معادله سرعت
۶۵	۸-۴ ثابت کردن پیمانه
۶۶	۹-۴ ثوابت حرکت
۶۸	۱۰-۴ ذرات بی جرم
۶۸	۱-۱۰-۴ معادله‌های حرکت
۶۹	۲-۱۰-۴ شرط کمکی
۷۳	۳-۱۰-۴ معادله مسیر

۵ ذرات اسپینی در امواج گرانشی

۷۶	۱-۵ فرمول بندی مدرن معادله‌های حرکت
۷۹	۲-۵ تقارن‌های کیلینگ و پایداری‌های مناظر

۸۰	۳-۵ فرمالیزم انتقال معادله های حرکت
۸۲	۴-۵ معادله های حرکت در موج گرانشی
۸۷	۵-۵ انتقال موازی اسپین
۹۲	۶-۵ تحریک پارامتری ذرات اسپینی توسط امواج گرانشی

۱۰۴ **۶ ذرات اسپینی در امواج گرانشی ضعیف**

۱۰۴	۱-۶ معادله های حرکت در میدانهای ضعیف
۱۰۹	۲-۶ امواج ضعیف
۱۱۶	۳-۶ امواج گرانشی ضعیف، توصیف تولجیجیو

۱۱۹ **۷ نتیجه گیری**

۱۲۱	$\chi^\mu(\tau) A$
-----	-------	--------------------

لیست اشکال

۹۶ نمودار پایداری توابع ماتریو.	۱-۵
۹۷ رفتار $x(\lambda)$ توصیف کننده حرکت ذرات با اسپین مخالف.	۲-۵
۹۸ رفتار $z(\lambda)$ توصیف کننده حرکت ذرات با اسپین مخالف.	۳-۵
۹۹ مسیره‌های ذرات با اسپین مخالف در صفحه $x-z$.	۴-۵
۱۰۰ رفتار ناپایدار $x(\lambda)$ توصیف کننده حرکت ذرات با اسپین مخالف.	۵-۵
۱۰۱ رفتار ناپایدار $z(\lambda)$ توصیف کننده حرکت ذرات با اسپین مخالف.	۶-۵
۱۰۲ مسیره‌های حرکت ذرات با اسپین مخالف در صفحه $x-z$.	۷-۵
۱۰۳ مسیره‌های با اسپین ناموازی.	۸-۵
۱۱۸ مسیر ذرات در میدان ضعیف.	۱-۶

فصل ۱

مقدمه

دینامیک اجسام، یکی از مهم ترین بخشهای نظریه نسبیت عام است. این مسئله در حالت کلی، دارای پیچیدگی ریاضی بسیاری است. از اینرو بخش بزرگی از مطالعات، به دینامیک ذرات آزمون، یعنی ذراتی که تأثیر آنها بر محیط قابل چشم پوشی است، منحصر شده است. نخستین مطالعات در باره دینامیک ذرات آزمون در یک میدان گرانشی معلوم، توسط اینشتین و همکاران در دهه های سی و چهل میلادی انجام شده است [۱]. نتیجه کلاسیک این مطالعات چنین است: ذرات آزمون آزاد در یک میدان گرانشی، روی ژئودزی های فضا زمان حرکت می کنند. این ژئودزی ها برای ذرات جرم دار زمان گونه و برای ذرات بی جرم، نورگونه اند. بعداً فوک^۱ [۲] پیشنهاد کرد که با در نظر گرفتن معادله پایستگی تانسور انرژی تکانه توصیف کننده جسم، دینامیک اجسام با ساختار داخلی را نیز می توان بررسی کرد. این عقیده توسط پایپترو^۲ [۳] برای ذراتی که ساختار داخلی آنها تنها شامل اسپین است به کار گرفته شد و منجر به دو معادله برای حرکت ذره و اسپین آن گردید (البته این معادله ها پیش از آن توسط ماتیسون^۳ [۴] نیز پیشنهاد شده بود). ویژگی کلی این معادله ها چنین است: برای توصیف ذرات اسپینی جرم دار، کمیت های سرعت، تکانه و تانسور اسپین لازم اند. در حالت کلی، معادلات حرکت همه مولفه های تانسور اسپین را تعیین نمی کنند و این کار توسط افزودن یک معادله موسوم به شرط کمکی انجام می شود (علی رغم برتریهای نسبی یکی از آنها، توافق عمومی در مورد آن وجود

^۱Fock

^۲Papapetrou

^۳Mathisson

ندارد. این عدم توافق، به این واقعیت مربوط است که ضابطه فیزیکی قاطعی برای تعیین آن شناخته نشده و به نوعی مربوط به یکنان نبودن مفهوم مرکز جرم در نسبیت عام است). صرف نظر از دلخواه بودن شرط کمکی، در حالت کلی سرعت و تکانه ذره، برخلاف نسبیت خاص با یکدیگر متناسب نیستند. مسیر ذره عموماً یک ژئودزی نیست، و اسپین ذره نیز در طول مسیر به طور موازی منتقل نمی شود. معادلات پاپائترو بعداً توسط دیکسون^۴ [۵]، [۶]، و [۷] با روشی دقیقتر به دست آمدند و به موردی که علاوه بر نیروهای گرانشی، نیروهای دیگر نیز حضور دارند، تعمیم داده شدند. همچنین معادلات مناظر برای حالتی که ساختار درونی ذره، تنها شامل اسپین نباشد نیز به دست آمدند. از آن پس، جنبه های مختلفی از این معادلات توسط دیگران بررسی شده است [۸]. در [۹] نشان داده شده است که معادلات مذکور، تحت شرایطی حد کلاسیکی معادله های دیراک در فضای خمیده یک میدان ضعیف اند. فرمالیزم $1+3$ این معادلات در [۱۰]، فرمول بندی لاگرانژی آنها در [۱۱] و [۱۲]، فرمالیزم کانونی آنها در [۱۳]، و بالاخره تقریب فرا نیوتنی آنها در [۱۴] بررسی شده است.

حل دقیق معادلات پاپائترو دیکسون، دشوار است و از اینرو مثالهای اندکی از حل این معادلات آنهم به روشهای تقریبی و یا در حالات خاص، موجود است، از جمله حرکت در میدان شوارتسشیلد [۱۵] و [۱۶]، رایسنر نور دستروم [۱۷]، وایدیا^۵ [۱۸]، و کرا^۶ [۱۹] که در ضمن مرجع اخیر حاوی تنها حل دقیق شناخته شده این معادلات است. این حل دقیق عبارت است از حرکت یک ذره اسپینی در صفحه استوای یک سیاهچاله کر که در ضمن اسپین ذره همواره عمود بر این صفحه است.

در مراجعی که تا کنون ذکر آنها رفت. ذرات جرم دار مورد بحث قرار گرفته اند. در [۲۰] و [۲۱] پیشنهاد شد که معادله های پاپائترو را می توان برای توصیف حرکت ذرات بدون جرم (فوتون و نوترینو) نیز به کار برد. بر اساس این معادله ها مسیر ذرات اسپینی بی جرم، ژئودزی های نورگونه است [۲۰]. یک توضیح ممکن برای این تفاوت رفتار بین ذرات اسپینی جرم دار و بی جرم، این است که تانسور انرژی تکانه توصیف کننده ذرات بی جرم پایسته و بی رد است ولی از آن ذرات جرم دار تنها پایسته است. این ویژگی اضافی بی رد بودن تانسور انرژی تکانه. شرط کمکی را به گونه قاطعی تعیین می کند.

Dixon^۴Vaidya^۵Kerr^۶

معمولاً معادله های نسبیت عام در تقریب میدان ضعیف، ساده تر می شود. علاوه بر این در میدانهای ضعیف، معادله های حرکت ذرات اسپینی ویژگیهای جالبتری دارند، مانند این که حد کلاسیکی معادله دیراک اند. از اینرو بررسی حرکت یک ذره اسپینی در میدان ضعیف جالب است. یکی از موارد مهم میدانهای ضعیف، میدان امواج گرانشی است.^۷ امواج گرانشی، جوابهای موجی معادله های اینشتین اند که می توانند هم در حضور و هم در غیاب ماده منتشر شوند [۲۴]. مطالعه امواج گرانشی اطلاعات زیادی در مورد ساختار فضا-زمان و خصوصیات منابع تولید کننده آنها می دهد [۲۵] و به این ترتیب آشکار سازی این امواج یکی از چالشهای مهم فیزیک معاصر است [۲۶]. روشهای آشکار سازی احتمالی که تا کنون پیشنهاد شده اند، مبتنی بر بررسی رفتار دینامیکی ذرات (یا در حالت کلی تر، اجسام) در میدان این امواج اند. به این ترتیب مسئله دینامیک ذرات اسپینی علاوه بر این که از دید خود دینامیک ذرات اسپینی جالب است، ممکن است به بهبود روشهای آشکار سازی بینجامد.

مسئله دینامیک ذرات اسپینی در میدان امواج گرانشی ابتدا در [۲۷] بررسی شد. در این مرجع، به جای شرطهای کمکی معمول، یک شرط کمکی دلخواه به گونه ای که منجر به مسیرهای ژئودزی شود، به کار برده شد. چنین شرطی اصولاً مورد توجه قرار نگرفته اند. مطالعه دینامیک ذرات اسپینی در امواج گرانشی با شرطهای کمکی معمول، در [۲۸]، [۲۹]، و [۳۰] انجام شده است. در [۲۸] جوابهای معادله های پاپائترو دیکسون در امواج گرانشی کلی، بررسی شده اند. جوابهای دقیق برای انتقال موازی اسپین به دست آمده اند و در حالت کلی انتقال ناموازی اسپین، مسیر ذرات به طور عددی محاسبه شده است. در [۲۹] جوابهای معادله های مذکور، برای یک میدان ضعیف و با روش اختلال پیدا شده اند و بالاخره در [۳۰] روش اختلالی برای معادله های پاپائترو تولچیچو (معادله های پاپائترو همراه با شرط کمکی پیرانی) بررسی شده و نشان داده شده که جوابهای آن تطابق زیادی با [۲۹] دارد. هدف این رساله، بررسی این کارهاست.

ساختار رساله به قرار زیر است. نخست امواج گرانشی مرور شده اند. این بحث بسیار گسترده است و از اینرو تنها بخشی که مستقیماً در این پژوهش استفاده شده را به اختصار مرور کرده ایم. سپس

^۷ گرچه برخی منابع امواجی قوی تولید می کنند، ولی دامنه امواجی که به ناظرهای زمینی می رسد، همواره بسیار کوچک است.

دینامیک ذرات بی اسپین در امواج گرانشی را بر مبنای کارهای ون هولتن^۸ و گریشوک^۹ مرور کرده ایم. در فصل چهارم، ذرات اسپینی را بررسی کرده ایم. علی رغم کار مدرن دیکسون، این بررسی بر مبنای مقاله کلاسیک پاپائترو انجام شده زیرا اولاً شفاف تر است و دوم اینکه اثبات دیکسون به سادگی قابل تعمیم به ذرات بی جرم نیست ولی از آن پاپائترو هست. فصل پنج اختصاص به معرفی مرجع [۲۸] دارد و فصل شش نیز مراجع [۲۹] و [۳۰] را معرفی می کند.

نماد گذاری رساله هم این گونه است: نشان متریک $(-, +, +, +)$ است. به جز در فصول دو و سه، یکاهای هندسی $(c = 1)$ را به کار می بریم. در اندیسه‌ها، معمولاً حروف یونانی و حروف اولیه لاتین a, b, \dots از ۰ تا ۳ اند و حروف میانی لاتین i, j, \dots از ۱ تا ۳. یک اندیس پایین گاهی به معنی مشتق‌گیری است و گاهی (که از متن معلوم است) به معنی مولفه. عنوانی که برای این کار انتخاب شده، قاعدتاً دو معنی می دهد، یکی تأثیر امواج بر ذرات و دیگری تولید امواج توسط ذرات اسپینی. مورد دوم در [۱۴] بررسی شده و در اثر حاضر گنجانیده نشده است.

van Holten^۸

^۹Grishchuk، مراجع را ببینید.

فصل ۲

امواج گرانشی

۱-۲ حل های کلاسیکی معادلات میدان گرانشی

معادله های میدان اینشتین

$$R_{\mu\nu} - \frac{1}{2}g_{\mu\nu}R = -\frac{8\pi G}{c^4}T_{\mu\nu}, \quad (1)$$

میدان گرانشی ناشی از یک توزیع ماده که توسط $T_{\mu\nu}$ بیان شده را توصیف می کنند. در دو و یا در سه بعد تعداد درجات آزادی وابسته به این میدانها متناهی و وابسته به چشمه و یا توپولوژی است. در ابعاد چهار و بالاتر میدان گرانشی یک دستگاه دینامیکی با بینهایت درجه آزادی است [۳۱]. میدانهای گرانشی میتوانند در غیاب ماده و در فضای تهی نیز وجود داشته باشند. در تعبیر هندسی نسبیت عام، چنین میدانهایی دینامیک ذاتی فضا زمان را نشان می دهند.

در ساختن معادله (۱) از تانسور خمش استفاده می شود. تانسور خمش فضا زمان (که خمینه ای با ویژگیهای مناسب در نظر گرفته میشود) را می توان بر حسب انتقال موازی یک بردار روی یک خم بسته تعریف کرد

$$dv^\lambda = -\frac{1}{c}R_{\mu\nu\kappa}^\lambda(x_0)v^\kappa d\Sigma^{\mu\nu}, \quad (2)$$

که در آن $d\Sigma^{\mu\nu} = -d\Sigma^{\nu\mu}$ عنصر سطح جهت دار در صفحه $x^\mu - x^\nu$ است که شامل نقطه x_0 است و v^λ مولفه های یک بردارند. یک خمینه تخت است اگر تصویر هر بردار پس از انتقال موازی روی یک

خم سسته دلخواه بر خود بردار منطبق شود. بنابراین شرط لازم و کافی برای تخت بودن یک خمینه در همسایگی نقطه p آن است که تانسور خمش $R_{\mu\nu\kappa}{}^\lambda$ در آنجا صفر شود. این شرط عمومی تر از فرض کردن متریک به صورت اقلیدسی یا مینکوفسکی

$$ds^2 = \pm dx_0^2 + \sum_{i=1}^n dx_i^2 \quad (3)$$

است. در واقع در هر خمینه دیفرانسیل پذیر همواره می توان در همسایگی هر نقطه یک دستگاه مختصات محلی یافت که بر حسب آن عنصر خط به صورت بالا قطری باشد ولی در حالت کلی این کار به طور سراسری امکان پذیر نیست. حتی در مواردی که چنین قطری سازی به طور سراسری ممکن است باز معادله (۳) کلی ترین جواب معادله های اینشتین برای فضا زمان تهی نیست زیرا می توان به طور محلی مختصات را به دلخواه تبدیل کرد. صفر شدن خمش ریمانی به عنوان ضابطه تخت بودن در هر دستگاه مختصات و در هر توپولوژی برقرار و به این ترتیب اساسی تر است.

صفر شدن تانسور ریچی $R_{\mu\nu}$ مستلزم صفر شدن همه مولفه های تانسور ریمان نیست و به این دلیل می توان جوابهای غیر بدیهی برای معادلات اینشتین با ثابت کیهان شناخت صفر در نواحی تهی از ماده فضا زمان یافت. یک معیار ریاضی برای تمیز دادن جوابهای معادله های اینشتین در یک فضای تهی. از جوابهای بن معادلات در حضور چشمه های ماده، تانسور خمش و ایل است که به صورت بخش بی رد^۱ تانسور ریمان تعریف می شود

$$W_{\mu\nu\kappa\lambda} := R_{\mu\nu\kappa\lambda} - \frac{1}{d-2}(g_{\mu\nu}R_{\kappa\lambda} - g_{\nu\kappa}R_{\mu\lambda} - g_{\mu\lambda}R_{\nu\kappa} - g_{\nu\lambda}R_{\mu\kappa}) + \frac{1}{(d-1)(d-2)}(g_{\mu\nu}g_{\kappa\lambda} - g_{\mu\lambda}g_{\nu\kappa})R. \quad (4)$$

در اینجا d بعد خمینه است. به طور مشابه میتوان $W_{\mu\nu}$ را به عنوان بخش بی رد تانسور ریچی تعریف کرد

$$W_{\mu\nu} := R_{\mu\nu} - \frac{1}{d}g_{\mu\nu}R. \quad (5)$$

که برای آن داریم $W_{\mu}{}^{\mu} = W_{\mu}{}^{\mu}$ و $W^{\mu}{}_{\mu} = 0$. به کمک این اشیا می توان تانسور ریمان را بر حسب

مولفه‌های بی‌رد و نرده‌ای ریمان تجزیه کرد

$$R_{\mu\nu\kappa\lambda} = W_{\mu\nu\kappa\lambda} + \frac{1}{d-4}(g_{\mu\nu}W_{\kappa\lambda} - g_{\nu\kappa}W_{\mu\lambda} - g_{\mu\lambda}W_{\nu\kappa} + g_{\nu\lambda}W_{\mu\kappa}) \\ + \frac{1}{d(d-1)}(g_{\mu\kappa}g_{\nu\lambda} - g_{\mu\lambda}g_{\nu\kappa})R. \quad (6)$$

اکنون می‌توان جواب‌های معادلات اینشتین را بر حسب اینکه کدامیک از مولفه‌های مستقل $(W_{\mu\nu\kappa\lambda}, W_{\mu\nu}, R)$ صفر و کدام ناصفرند دسته‌بندی کرد. برای مثال متریک‌هایی که برای آنها تنها تانسور وایل ناصفر است، جوابهای معادلات اینشتین بدون چشمه $R_{\mu\nu} = 0$ هستند. همچنین خمینه‌هایی وجود دارند که برای آنها تنها نرده‌ای ریمان R ناصفر است. n -کره‌ها $x_1^2 + x_2^2 + \dots + x_n^2 = \rho^2$ و نیز همه رویه‌های دو بعدی چنین‌اند. برای n -کره‌ها این امر نتیجه‌ای از تقارن کروی و نیز تقارن جایگشتی بین مولفه‌های تانسور خمش ریمان است. برای خمینه‌های دو بعدی همواره میتوان تانسور ریمان را به صورت زیر نوشت

$$R_{\mu\nu\kappa\lambda} = \frac{1}{4}g_{\mu\nu\kappa\lambda}R = \frac{1}{4}(g_{\mu\kappa}g_{\nu\lambda} - g_{\nu\kappa}g_{\mu\lambda})R. \quad (7)$$

برای خمینه‌های ریمانی و شبه‌ریمانی بی‌تاب^۲ در ابعاد بالاتر ($d \geq 3$) تعداد مولفه‌های مستقل تانسور ریمان با در نظر گرفتن همه تقارن‌های آن عبارت است از $N = \frac{1}{4}d^2(d^2 - 1)$. این شمارش به صورت زیر انجام می‌شود: تانسور ریمان نسبت به هر کدام از جفت اندیسهای $\mu\nu$ و $\kappa\lambda$ پادمتقارن است و از اینرو میتوان $R_{[\mu\nu][\kappa\lambda]}$ را یک ماتریس مربعی با بعد $n = \frac{1}{2}d(d-1)$ گرفت. همچنین این ماتریس $n \times n$ نسبت به تعویض این جفت اندیسها متقارن است پس $\frac{1}{2}n(n+1)$ عنصر مستقل دارد. علاوه بر اینها تقارن چرخه‌ای ناشی از اتحاد بیانچی

$$R_{\mu\nu\lambda}{}^\kappa + R_{\nu\lambda\mu}{}^\kappa + R_{\lambda\mu\nu}{}^\kappa = 0 \quad (8)$$

$\frac{1}{4}d(d-1)(d-2)(d-3)$ قید جبری می‌افزاید. با ترکیب این نتایج N به دست می‌آید. برای $d \geq 3$ تعداد مولفه‌های تانسور ریچی بی‌رد $W_{\mu\nu}$ عبارت است از $N = \frac{1}{2}d(d+1) - 1$ و از آن نرده‌ای ریمان R برابر یک است. برای $d = 2$ تانسور خمش ریمان تنها یک مولفه مستقل، متناظر با نرده‌ای ریمان دارد. بنابراین برای $d \geq 3$ تعداد مولفه‌های مستقل تانسور وایل عبارت است از

$\frac{1}{r^3}d(d+1)(d+2)(d-3)$ که تنها برای $d \geq 4$ ناصفر و مثبت است. نتیجه این بحث این است که تنها در فضازمان های با ابعاد $d \geq 4$ می توان جوابهای دینامیکی غیربدیهی برای معادله های خلاً اینشتین یافت. در مورد $d = 4$ که اتفاقاً بعد جهان ماکروسکوپیک است، تانسور وایل و تانسور ریچی هر کدام ده مولفه مستقل دارند. از اینرو نیمی از مولفه های خمش توسط چشمه ماده تعیین می شوند حال آنکه نیم دیگر دینامیک ذاتی فضازمان را توصیف می کنند.

۲-۲ امواج مسطح

اکنون دسته ای از جواب ها را در نظر می گیریم که به نام امواج مسطح شناخته می شوند و مثالی از انتشار میدانهای گرانشی غیربدیهی در فضای تهی اند. منشأ این نامگذاری آن است که می توان دستگاه مختصاتی یافت که در آن چنین پیکربندیهایی (۱) با سرعت نور در راستای خطی مستقیم حرکت می کنند و (۲) جبهه موج صفحه ای تخت دارد و (۳) دوام متناهی دارند.

اکنون یک موج مسطح را در نظر می گیریم که در راستای محور z حرکت می کند و راستاهای عرضی توسط صفحه $x - y$ تعریف می شود. جواب هایی از معادلات اینشتین متناظر با عنصرخطی

$$ds^2 = -c^2 dt^2 + f^2(t, z) dx^2 + g^2(t, z) dy^2 + dz^2 \quad (9)$$

را لازم داریم. متریک که توسط این عنصر خطی توصیف می شود دارای خصوصیات زیر است: در صفحه (t, z) فضا زمان تخت (مینکوفسکی) است. در راستاهای x و y فضا زمان در حالت کلی تخت نیست اما مقدار متریک فقط به فاصله در راستای محور z و زمان بستگی دارد و نه به مقدارهای x و y . بنابراین در دستگاه مختصات انتخاب شده مولفه های پتانسیلهای گرانشی (f, g) در تمام نقاط صفحه (x, y) یکسان است. این مولفه ها به یک نمی گرایند و از اینرو فضا زمان در مقیاس بزرگ به طور مجانبی مینکوفسکی نمی شود. امواج گرانشی در چنین ویژگی هایی شبیه امواج الکترومغناطیسی هستند که در هر لحظه مشخص در هر نقطه راستاهای عرضی دامنه یکسان دارند. ویژگی دیگر آن است که متریک در $f = 0$ یا $g = 0$ معکوس ندارد و در نتیجه ارتباط ها تکین می شوند. چنین نقاطی نیاز به مراقبت خاص دارند.